

Цетиње, 20. октобра

Да није учени Арапин Мухамед Убајдула-ефенди својим пророчким гласом са митинга у Одеону у Цариграду затријесао политички ваздух над Европом, ми данас не бисмо имали нову ситуацију. Овако, хвала њему и пророку, на континенту је друкчије сад но што било.

Изгледа да му је скромност учинила велику неправду, јер до митинга о њему велики свијет није знао ништа. Право је било да учини томе крај. И учинио је. Кад је уредништво листа „Жен Тирк“ (Младо-Турци) сазвало митинг да се баши анатема на силе тројнога споразума, Убајдула је освојно срца централне Европе на јуриш: телеграфисао је њемачком цару и назвао га заштитником муслиманскога свијета. У Бечу пролиће сузе радости, у Берлину наста празник, а у Пешти величаху Мухамед Убајдулу и назваше га зјело ученим Арапином. И само петроградско „Ново Време“ зарадовало се и честитало је Турцима „новога Калифу“, са сједиштем у Берлину.

Француска је крива што није дала зајма, Русија, што је то урадила Француска, како њемачки листови тврде, њој за љубав, а Енглеска је крива што је с њима у политичком споразуму. Енглеска и Русија још и зато, што хоће да подијеле Персију. Како би мирно спавао Убајдула-ефенди да ове три силе нијесу изазвале његову моћну интервенцију. Сад шта је ту је, морају се савити према новој ситуацији.

Испољило се, да је Турска доиста пришла корак-два тројном савезу. Признају сад то и у Бечу, и називају то новим груписањем сила у погледу Балкана. У томе новом груписању Аустро-Угарска представља један пол, Турска други. У Букурешту се уравнотежују.

Њемачка се опет примила другог задатка. Она има да електрише цио муслимански свијет, почевши од Касабланке у Мароку, до Банкока у Сијаму. Панисламизам има да буде њемачки Дреднаут, којим ће да руши силу Енглеске и Русије на суву, Енглеске у Источној Индији, Русије у Кавказу и Туркестану. Књаз Волконски јавља чуда из централне Азије. Мухамеданство силно напредује чак и у Кини. Протекторат над њим не врши више Француска, него Њемачка. Демонском силом испуњено је данас име њемачко код свих Муслимана централне Азије. Панисламизам није више химера, него стваран облик, који се на обзору диже. Убајдула му је тумач и апостол. Панисламизам треба да буде четврти у савезу централном.

То је та нова ситуација. Требало је да буде откривена после зајма, па је откривена прије.

Но Бог се постарао да дрва не расту до неба. Неће по свој прилици ни ово које је засадио централни савез. Друго је нешто што ће постићи. То је, да ће тим скоро отијевати миру за душу. Очеvidно иде се на то, да се Турска и муслимански свијет баце под ноге Русији и Енглеској. Младо-Турци, памети „ученога“ Убајдуле, то су прихватили и ствар је већ пошла датим током. По примјеру Ерлиховога серума „606“, пронашли су други, „607“, и одмах су га убризгали Младо-Турцима. Одмах по ињекцији осјетише ови потребу за великом свјетском политиком и одмах се умијешаше између Русије и Енглеске у судбину Персије и траже да се њихова ријеч једе. Без њих не смије бити ништа. А да би показали шта могу, одржали су у Малој Азији велики војнички маневар и по свршетку одмах су послали знатну силу на персиску границу. Па још су и искрени: отворено веле, да ће та сила стојати док Персија не повуче из Персије своје трупе. Отишли су и даље: упали су у Персију и заузели су двије области. Одавде су се упутили на север, јачачи да се погледају они у очи с Русима.

Питање је сад само хоће ли Енглеска и Русија загристи у јабуку коју им подмећу, и хоће ли подићи бачену турску рукавицу. Ако подигну, централни је савез успио. Турској ће у помоћ слати бонбона, а Русију и Енглеску увјераваће о својој благонаклоној неутралности ако обећају, да ће послуже побједи у интересу status quo-a, сучим данас пред Турском парадирати, дати и њима по који комад. Уцјењиваће дакле. То је данас „искрена политика“. Младо-Турци не виде камо их гурају.

Али може бити и да Енглеска и Русија не загризу у пружену јабуку. Може лако бити да увиде ко Турску гура и да се, кад се осјете кадри, окрену овима, те с њима сврше рачуне.

Како му драго, тек ова најновија игра хазардна је и лако може коштати мира.

Цетиње, 20. октобра

У posljedње вријеме проноси се глас, да ће се у старом министарству извршити реконструкција, али сада то из Будим Пеште долази. Швајцарски Кореспонденцијер тврди, да од реконструкције ни помисли нема.

Енглеска је влада, како смо јавили, запретила персиској, да ће у интересу свјетске трговине, са својим четама посетити Персију, ако се онде доцвора не успостави ред. Поводом тога а и руске овлашћени управници Персијанци из Цариграда њемачком цару Вилхелму телеграм, у коме га моле да предузме покровитељство Персије и да је заштити од енглеско-руске навале. У телеграму се види, да сви муслимански вите у цару Вилхелму свој једини заштитника и пријатеља.

По најновијим вјестима, доћи ће до промјене у француској министарству. До спора је дошло поводом законског приједлога што га је израдио министар трговине Милеран, о успостављењу мировних судова за железничаре. Министар рата Шини-

ани и министар пољодељства Ролау одлучи су противници тој основи, те су предани већ оставку а на сам министар преједлог није с њим задовољан. О реконструкцији кабинета ће се ових дана створити одлука.

Турска се влада, пошто су је обили у француској, обратила на њемачке банке за нови свој зајам, те су дотични преговори повољно довршени. У тој су француској операцији интересовали и неки аустриски пољачани заводи са пуних 15 по сто. Целокупни зајам износи ово 120 милиона марака уз доста повољне по Турску услове.

Писма из Загреба

III. Резултат избора

У тренутку кад пишемо ове редове цио изборни резултат није нам познат. Али судећи по резултату избора, који су извршени, неће се претјерати ако се рече, да је изборни резултат свакога изненадно. Коалиција не може да буде задовољна њима, а још мање бан Томашић. И једни и други преварили су се у очекивању.

Избори су били веома занимљиви и зато што су ово били први избори по новом изборном закону, којим је број гласача повећан тако, да износи 20.000 бирача. Занимљиви су исто тако и по броју кандидата и странака.

У 88 изборних котара било је 278 кандидата, а у свему 223 особа, пошто су се многи кандидовали на два и више мјеста. У изборима је учествовала осам странка, као што је било кандидата и изван странака. Споразумно су учествовале само двије странке: српска и хрватска самостална странка — српско-хрватска коалиција. Оне су имале и највећи број кандидата 68. Најмање је имала кандидата социјална демократија 13.

Хрватска самостална странка истакала је 45 кандидата, српска самостална странка 22, а три је потпомагала; франко-фуртиманци су кандидовали своје у 70 изборних котара, Милиновићи праваци у 32, сељачка странка у 34, српски радикали у 15, социјалисти у 13 и првженици Томашићеви у 55 котара.

Највећа је борба била између коалиције и банових присталица. Према свеукупном броју кандидата припада на сваки котар 3 и четврт кандидата. По котарима су наравно расијани у посве другој подјели.

Најсретнији су свакако дугоселски и бродски котар, јер су имали сваки по шест кандидата, а најсигурнији је био за свој мандат свакако Перо Крајновић, јер се он једини у свом котару (Срб) кандидирао сам т. ј. без противкандидата.

По броју кандидата стоје котари овако: у 2 котара кандидирали су се по 6 кандидата, у 6 котара по 5, у 17 котара по 4, у 18 котара по 2, само у једном 1, а у свим осталим 3 кандидата. Нормала је дакле 3 кандидата на котар.

Још занимљивија је статистика кандидатских занимања. Од 237 особа, који су се кандидирали по занимању је 91 правник, од тога 63 адвоката.

Од осталих 26 правника шест је професора, седам посједника, два публицисте, девет што јавних, што приватних чиновника, а два су без занимања. Надаље има 34 свештеника, седам економа, шест професора, а пет учитеља, шест љекара

и четири апотекара, седам трговаца, девет приватних чиновника (од ових 4 банкарска), два бивша војника, два радника, један и редузимач, седам трговаца, 25 сељака и 16 публициста и новинара. Дакле од акадских и слободних звања 159, а од практичних струка и посједника 78. Занимљиво је, да ниједан кандидат није из било које техничке струке, осим једног геометријског посједника.

Занимљива је међутим и статистика изборника.

Укупни број изборника по новом изборном закону износи 190.043. По старом је закону износио тај број 49.796. Према томе је апсолутни пораст 140.247.

Број изборника по цензусу интелигенције износи 12.047, по цензусу пореза 177.996. Од тих свих изборника има Хрвата 134.017, Срба 40.773, Мађара 3.458, Нијемаца 8.388, Осталих Словена 1.653, Других 754.

И тако у новом сабору Хрватске и Славоније нема већине. Нема је влада, која је ове изборе расписала и у њих ушла да би створила већину, али је нема ни коалиција, или је бар нема онакву какву је имала до сада.

Влада ће из ових избора изаћи са својих двадесет посланика. То значи пораз. Влада је на овим изборима настрадала. Дода ли се још к томе да и сви ти владини посланици не сачињавају једну цјелину, него да је свако за се одвојен и да влада чак у њима самима неће добити оно за чим је тежила: да створи већину, која би је без икаквог споразума и пакта помагала схватиће се у колико је тај пораз владини већи. Бан Томашић прецијено је своју снагу.

И ако су изборни резултати много повољнији за коалицију, опет се не може рећи да она може бити задовољна изборним резултатом. И она је прецијенила снагу своју. Од саборске већине добила је трећи дио саборских посланика и мора се задовољити тиме што ће се убрајати као најјача странка у сабору.

Из тога излази да сабор неће моћи да ради. По оваквом саставу он неће бити способан за рад. Саборске већине нема ни на једној ни на другој страни. Она би се могла тек стварати преговорима и пактовима.

И хоће ли до тога доћи зависи колико до владе, толико до коалиције. Влада може већину створити само тако ако склони споразум са коалицијом. И у питању је хоће ли. Исто тако у питању је хоће ли коалиција послуже свега што је било пристати на споразум с владом баш ако ова и покуша да га створи.

И кад се зна да сабор може радити само тако ако се постигне споразум између владе и коалиције, онда је јасно, да влада нема много да бира. Она мора или приступити томе споразуму, или рапусти сабор и поново ући у изборе. Али већ и ту настаје питање да ли би те поновне изборе вршио бан Томашић или неко други.

Из тога излази да је по бана Томашића много погодније да приступи споразуму с коалицијом, него распуштању сабора. Споразуму има да жртвује много што-шта, а рас-

пусту сабора врло лако чак и саме себе.

И зато, само зато коалиција се сада налази у много повољнијим приликама него влада, те и има разлога да и крај свега свога неуспјеха на изборима буде задовољна.

А вријеме ће показати хоће ли од тога и успјеха имати.

Свирјепства турска у Санџаку

— Зло стање Срба у Турској

Полихе, 7. октобра.

Ево ме понова да се јавим из пљевалске околине и да подготвеним читаоцима нашег уваженог листа „Цет. Весника“ дадем обавештења о „благостању“, којим нас обасипају наши Жонови — Младотурци, како их наш народ назива.

Не знам с које стране да почнем, ма шта да узмем писати неће се слатати са „хурџетом“ и кануни — есасом“ (равно правношћу и уставом), јер то одмах Младотурци демантују рјечима: „немогуће је то да са осталим Турцима“, поред јасних факата и истинитих аргумената за какво њихово свирјепство, шљедују као пресуда и одговорна тужба горње њихове фразе. Они извршу ствар, они извршу на сваком кораку и са тиме су хипнотисали просвијешћени запад, ту „справедљиву“ Европу, која им амина и благосиља све што ураде се погачињем, и без сваке заштите на милост и немилост врученим јој народима.

Под маским разоружања, паде им у дио да понова предузму тачичарска дјела која назад 200 година чинишау прости и глуми људи, а данас чине образоване и интелигентне Паризлије, Берлинлије и т. д. Ти нови отоманско-европски Боксери разоружање Србе и друге народе, а наоружање Турке и Арбанасе дуж сусједних хришћанских држава. На то канда осјећнице и звијери, те и они, као да су наговорени од Младотурака, чине нуштош,

што је био случај у селу Штављу — сјеничкој околини, где је један вул са тро годину стоку и два момка и остали нијесу били у стању то спрјечити голим шакама, без оружја. Ако когод дине протест на њихова звијерства, пријете пријетком судом, а разумије се да ту шљедују на једне Србе дуж читавог Санџака: глобе паде, убијају, турче, сидају, апсе и то све војска удружена са Турцима по диктанду из Солуна тога центрума младотурског. Шта се чини по Старој Србији непознато нам је, пошто је прекинута и свака трговачка веза, те је тешко добити ма каквијех вијести, али сигурно судећи по нашем жалосном стању ни они не благују ако не туђују. Управо речено стање је као назад неколико година у Китају, када је било много хришћанских жртава учињених од дивљих Боксера, који тежаку с тим спрјечити европску културу, а то данас чине њихова браћа „питоми отомански Боксери“ са Србима и другим народима, тежећи тиме угушити националне и вјерске осјећаје.

ПОДЛИСТАК

Брига

— Морис Магр —

Петина, сивоћ је имао још само један франак. Али како је јако осјећљив на змија, тао за тај франак измени свој, сав на рите испијеници горњи канут једним другим, што је био мање вадерат.

Петина, данас у јутру имао је још четири суа: добио их је од свог доброг пријатеља. Али, нашошћетку, шта вриједи четири суа ако је то човјеку читаво имане, а нема вадера, да ћемо доћи до друга четири суа?

Петина је за ова четири суа (око 20 пара). — шта ће, осебао је човјек — попиралије и еда се шетао умином са празним шпагом и богатим успоменама. Али одједном се поче у њему будити стара природа и наумљива глупа обуза читаво његово биће.

Урок је томе био пријатан мирис, који је кулао из куће неке гостионице.

„Али неки ко рачуна и о глупим лудима? — Тако је мислио у себи Петина.

Са презривим сјећао се јучерањег и пречјучерањег ручка и вечере, које су сачињавали комад хљеба и мало равије. Са тугом се сјети на осам суа, што их је јуче заслужио, а које је лакомишћено угукао за ракију. Јавири кроз прозор гостионице и спази унутра чудан призор.

Келнери јуре са тањирима пуних јела што су се све пунила и метали су их на мраморне

Сви су они без разлике једнаки. Паметни и глуми, образовани и необразовани једних су идеја и кроз жиде свих тих тече звијерска крв и свих њих мучи жеђ за српском крљу.

За доказ нека послужи шљедеће: Приликом овогодишњег полагања рачуна о свом раду у парламенту нашег посланика Васфи-беа пред својим бирачима, узео је ријеч пог Данило Шљак и почео регистровати злочинства, која почињу Турци Србима у 1910. год. Но у томе га је прекинуо сам Васфи-беј рјечима: „Шути песето поновско, то није истина, то је само клевета на просвијешћене Отомане, то они никад нијесу у стању учинити!“ Овакав је био одговор послаников и ако је било поред његових ногу једних Срба и Српкиња испребијаних и у рукама имао свежањ жалби. То је одговорно тако тај наш посланик васпитаник чувеног Париза и руковао са неколико европских језика. Дакле, из овога можете се увјерити, каква се нама дијели правда: какве плодове турске уставности уживамо и какви су ти отомански Жонови. У својим свирјепствима одијели су рекорд баш приликом бављења посланика у мјесцу септембру ове године а на име:

3. септембра ове године четворица Турака: Шефер Бричевић, Шефер Чимбур, Бато Веснић и Фем Веснић, нанали су на кућу Дика Вуковића у селу Потнећу пљевалска околина, испред пола ноћи. Пошто су се чељад разбудила од лавња паса, чули су да неко подувире на кућа врата. Сви су истрчали у предсобље и док су итали ко удара на кућу, врата наду, виде да су Турци и стале писка јене. Ти звијери претходно онесвијесте дјецу ударцима, а тако исто и мајку. Дико почео звати за помоћ, али они њега изудару толико да од болова падне на земљу. Док су то посрпирани, зграбе најстарију дванаестогодишњу кћер Дикову и поведе. Овај поред свих болова загрли кћер коју стале писка мислећи, да је обустави а они ударцима њега онесвијесте и дисаоцини ставе мараму у уста, да се не чује и одведу својој кући.

Сутра дан, сав испребијан, дигне се са свом чељад и дође у суд на жалбу. Али шта је добио? Добио је још удараца и жандарима избачен испред наше и осталих управних власти и сјакан низа скале судске. Сва замишљава наших свештеника и бинитијске објавије укалудни, разумије се, док тај њихов глуми и дивљи поступак поткрјепљују извршници уставности и проплатори идеја благања једнакости, слободу и равноправности. Младотурци, ти нови „културни“ буре у звијерским кожама. Њихова се кућа раскућила а у својој будућности очекује све нас то исто. Децовици су сипали и потурчили а уз припомоћ Таира Булића од 100 турских лира, предали једном добријом мухајеру босанском. На све је ово одговорно посланик: „ја ти не могу помоћи“. Овакви одговор не зачуђава никога пошто је себи нашао пријатеља у лицу Мехмед наше Барковића највећег српског крволика и поборника идеје Drang nach Osten-a. Турци све систематски раде. Обезглављују народ са

столове, за којима су сједли гости. Гостију је било много. Непрестано су долазили. По ручак је ипак био скуп. Пено је на вратима прочитао: „Ручак стаје 1 франак 15.“

Пачин плаћања му је изгледао мало чудан. Ко је довршио ручак, дукао је поштом о сто: тако је звао келнера. Али келнер, који је био оптерећен, једва је стизао да дође по новци и изгледало је, да се дуги, што га уземарују. У глави Пеновој на мах се створи једна добра мисао. Кад у овој гостионици овако стоје ствари, један вријет човјек, као што је он, могао би се врло лако извући из непријатности, што се зове плаћање. У таком вапшару ништа лакше.

Нукан глађу уђе, огњеним покретом објеси горњи канут о чивилук и сједе за сто.

Брзо разгледаше једовник, када на један знак — сат ваби један, а то је било вријеме за авачињиве да одазе — велики дно гостију устаде. Плаћање је ишло чудновато брзо и тек што је Пено напустио лигзу вила, дворана се у поду испразнила. Могао је испити још неколико глупаја и прогутати неколико залогја, па да без опашности утече. Келнери су као без главе трчали овамо — онамо. Али се на ручном одмет испарава са особитим примањљивим мирисом, а и вино је имало добро лице и кус. Одбацио је, дакле, сваку мудрост. И латно се јела и пића. Добине неколико одошних гостјају. Главни келнер разговарао се са келнером или је стискавао руку гостима при распању. Келнери су или јурили по јела или су гостима

убиством и протјеривањем првака а злочинствима убијају дух о слободи и једнакости у смислу устава.

Оволико за сјај а шта нас очекује до сутра не знамо, јер Турци мијењају свирјепства, а не умину их ни афрички хотентонти измислити колико они. Ш.

Поглед по свијету

Догађаји у Грчкој. Министар председник Веницелос распустио је комору, што је неугодно деловало на странке, које тврде, да је то први државни удар и да ће нова комора морати бити права конституанта. Веницелос је напротив за ревизионистичку комору, те ће у сврху агитације прогутати читаву Грчку да развије свој програм. Он поступи у бегалом врло енергично и одлучно.

Француска заступничка комора. Прва сједница француске коморе била је врло бурна. Краљна левича подигла је силну буку, кад је у дворани ступио министар председник Бриан, којему радикални социјалисти пребацију, да је починио за недавног штрајка железничара незаконитост и да је радио у прилог капиталиста. Више је револуционарних социјалиста жестоко говорило против Бриана, који се сјајно обранио и одговорно им, да слабо схваћају слободу тако, да у не могу трпјити. Коначно је влади изражено повјерење. У Паризу се говори, да је влада хгјела подмитити новцем једног радикалног социјалистичког вођу, да изда своје другове, али да је он понуду одбио. Службени листови опроругају те гласове.

Цар Вилем у Бриселу. Њемачки цар посетио је заједно с царшицом ово дана белгичку пријестоницу. Док су се главним градским улицама приређивале свечаности, пролазила су осталим улицама јаке групе особа, већином Пољака и Руса, пјевајући револуционарне пјесме. Опште чуђење и неугодан утисак побудило је и то, што је цар Вилем одговорно ъемачки на здравину, коју му је нашо белгички краљ француским језиком. То је први пут да ъемачки цар у њемачкој земљи изриче здравину ъемачким језиком. Тврди се, да је и сам краљ Алберт био изненађен, јер га нијесу претходно обавијестили. Догађај је предметом многих коментара. Од 150 познатих личности на гада објелуду, једва 30 познате ъемачки језик. Чак ни један белгички министар није разумио цара Вилема здравину.

Турска и Француска. Француски посланик у Биограду Боман, оставио је недовољно Паризу и отпутовао у Тапдерм на Арман ривот Мару. Изненадан је знак Боманово путовање се као знак, да се у овим шпан и међу Турке и Француске заостриши и то поводом зајма, које Турци дају се младам одјакле пласирати у Француској ипак, ипрека француске власти.

Српство

Добриновићева четрдесетогодишњица. Управни одбор Српског Народног Позоришта у Новом Саду закључио је у својој сједници, да се 28. октобра о. г. просла-

вожатали свечаним горње вануте. Пено је могао уграбити логан тренутак да умане. Приближио се вратима и само га је још неколико кората растављало од улаза, па се могао непријетно удалити. Али га мирис некег сира врати на мјесто. Наручи један. На онда спази чинију укувана воћа. Пропустио је највећину прилику, јер завели једну врелу црну вафу. Банци уорус и устаде, али чим позмеди на ову врелу тежност, морао је опет да се врати.

Песвијет га обузе. Осјећао је, да је и пошљедња мрвица одлучности изумрла у њему и да више није способан за овако дрца подухваћа. Паченада се пробуди у њему нека некрена наклоност према пљувцима. Сва буна нестале из душе. Нове волети лијено обучену и раскошну господу. Наједном упрти погледа на нека збуњивше га у размисљању. Главни келнер и други келнери чеће су, погледали на нега и када су о њему говорили. Паченада није толико смело, што у њему нека бар један лудор. Пено је увидио, да ће сада само уз велике жртве умати. Зато баш опроругајни поглед на горњи канут, и тек сада је опазно, како му је канут огмента краја и боје.

Прво од гостионице била је продаваница дувана. Учини покрете рукама као да тражи цигару, али је не нађе. Тихо рече келнеру:

— На један часак идем по цигару. Ондама ћу ту бити. — И показа на свој горњи канут.

Латано је ишао преко улазе, да не би

ви у Бел. Кикинди четрдесетогодишњица глумачкога рада управитеља Српског Народног Позоришта Пера Добриновића. Горњи закључак и мјесни одбор у Кикинди прихватио је и закључио је, да се ова прослава горњега дана у Кикинди одржи и то с овим распоредом: 1. дана 28. октобра (10. новембра) о. г. у 7 часова у вече биће свечана представа у позоришној дворници, којом приликом ће се приказати: „Мамзел Нитуш“, шалова опера у 3 чина од Мељака, у којем комаду ће слављеник приказивати једну од својих најбољих улога: *Целестина*. Прије представе пак поздравитиће уметника изасланици управног одбора Срп. Нар. Позоришта, одређени заступник мјесног позоришног одбора и сви заступници корпорација са стране, који буду свој долазак пријавили. Послије свечане представе биће банкет у Народној Гостионици.

Јављајући радостан овај глас нашем српском свијету о прослави Пера Добриновића, који је својим уметничким приказима за дугих 40 година много пута гледаоце одушевио и раздрагао и који је и пред страном публиком српској позоришној уметности част прибавио, мјесни одбор моли и позива наш српски свијет, да се што многобројније одзове и да у овој прослави учествује, како би прослава ова испала достојно.

Аграрни покрет. Аграрни покрет у бавалучком окружју је сасвим престао. Велики дно кметова даје агама и беговима драгољубно једну трећину.

Нова фабрика шећера у Србији. Српски министар привреде предложиће ових дана скупштини да се прашкој вјересијској банци подели дозвола, да подигне фабрику шећера у Параћину. Сада постоји у Србији и то у Биограду само једна фабрика шећера, која припада једном ъемачком индустријском подухећу.

Босански земаљски сабор. Сарајевски „Musavat“ јавља, да ће се 23. о. г. сазвати босанско-херцеговачки земаљски сабор, у редовно јесенско засиједање. „Pester Lloyd“ не зна о томе још ништа.

Словенство

† Д-р Иван Марковић. У Сибју је преминуо у 71. години свога живота познати теолог и историчар францезан д-р Иван Марковић. Главни је дијело покојниково „Пане и Славени“, које је издао на талијанском језику. То му је дијело прибавило почасни назив доктора. Друго његово велико дијело је „Цезаризам и бизантизам“ у двије свеске. То је дијело плод учене полемике између пок. Марковића и рускога научника Солонјева. У њему писац износи врло темељно историју распада између источне и западне цркве. Издао је још дијело под насловом „Дукљанско-барска метрополија“, у коме је доказано да је барски надбискуп примас Србије. У потоње вријеме објелоданио је у приреду „Посланица Св. Јеронима“ с врло дубоким коментаром, који је јак доказ његове свестране ерукције. Покојник је написао још много омањих списа полемичне нарави, нарочито у одбрану

пљавкао сумњу против себе. Пред продаваницом дувана се окрете и пође у противном правцу. Послије неколико минута већ је грчао.

Престао је дисати, кад је чуо из својих леђа кораке. Задуха и удвојеном брзином појури. Бат брзих корака чуо се одостраг, овдје-ондје и довијивање. Свијет је на улици застајао, да дозна зашто се овакв вијају.

Са прашком стожњом могао је Пено добро трчати, али сад... Нека рука ухвати Пена за руку и заустави га. Келнер гостионице стојао је поред нега.

— Господине, ви сте код нас заборавили свој горњи канут. Јурио сам се за вама, јер знам, да вам не би било пријатно, да сте га заједно са бућеларом изгубили. Опростите, молба! Мој шеф се мањко шпига, да владу на нега, што за ручак припада. Немојте за то узети, али ми имамо посла са много вараљина. А да видите да смо ми поштени, изложите ваш горњи канут и пованик.

С тим пружки Пено горњи канут и некакав пенонга дебело пованик.

Пено је одмах све разумио. У том горњем кануту, што га је сивоћ кудило за један франак, био је један бућелар добро напуњен поштом.

Одмах се диже на висину пошљаја. Павиди један франак и пружки келнеру. Затим обуше чудновати горњи канут и пође даље мирно с гвардијом увјерљив да се нешто брине и о глупима.

фрањевачкога реда. Своје пошљедње дане провео је др Иван Марковић у Сењу, где је цијело вријеме пробавао у непрекидном душевном раду у тамошњој самостанској књијаници. Така му била земља!

Бугарски министар под оптужбом. Министарско вијеће бугарско закључило је предати казнином суду бивше министре, који ће морати одговорити ради разних злоупотреба власти и других злочина. Парламентарна истрага сакупила је против њих тешких доказа.

Против др-а Штадлера. Према вјестима „Pester Lloyd“, подигла је у Сарајеву сепаратну вјест „Hrvatskog Dnevnik“, према којој су заслужили босанског сабора: др. Мандић, др. Сунарић и др. Мазин у Беогу индигенцирали код Ерента и Буриана министарског министра Гривица да немогуће да се надбискуп др. Ј. Штадлер одстрани из Босне, јер да његов рад није интересима не само цркве него и монархије. У истој намери ова депутација била је и код вапе у Риму.

Сукоб пароброда у Карлобагу. У карлобачкој луци сукобила су се два пароброда и то „Хрватска“ и Унгаро-Крватин пароброд „Далмација“. „Хрватска“ је заринула свој кабан дубоко у „Далмацију“, по ње нико настрадао. Штета износи 15.000 круна, те ће бити направљена за неколико неђеља.

Казна смрћу

„За или против казне смрћу“

У Њемачкој је уследила свијета нова књига под насловом: „За или против казне смрћу“. У тој је књизи ријеч о врло занимљивом питању данашњег друштва: да ли је казна смрћу ујесна или не. У тој су књизи мишљења чувених писаца, уметника и научника. Има их свега педесет и пет. И од свих су њих двадесет за укидање смртне казне, а тридесет и пет за некидање смртне казне. Међу онима, који су противни укидању смртне казне, има врло чувених људи, као Петар Антенберг, Павле Хајзе, Жорж Оне, Рихард Фос, Франк Ведекинд, Ернест Волноген, Ернест Хекел, Макс Нордау и други.

Ми ћемо изнећи мишљење неколицине њих:

Петар Антенберг у главном каже ово: Држим, да се неоспорно морају казнити смрћу они, који муче дјецу и који своје гадне страсти задовољавају на животинама. Само не разумијем, зашто се при извршавању смртне казне не употребљава средство, што је најгодније и најмање мучи осуђеника пилота. Ја баш не спадам међу делије, слаб сам, растројених живаца, на ипак држим, да би ми боље било, да ми каква грдна бријаница од сто килограма падне на врат са висине од 12 метара, него да ме уништи каква мучна болња.

Павле Хајзе мисли овако: Кад је понеки појединац у праву, на му је чак то и дужност, да убије човека, тако је то понекад оправдано и у животу државе из виших интереса.

Жорж Оне пак вели: Ради одбране ма којег човјечијег друштва потребна је казна смрћу. Теразије и мач представљају правосудје. Теразије су већ и сувише криве (кривотворене), нека остане бар мач.

Франк Ведекинд изјављује: Не вјерујем у укидање смртне казне, од како је поново уведена у Швајцарској. По мом мишљењу, Русија треба да отпочне укидати казну смрћу, а Њемачка да доврши. Законито изречено и стручњачки извршено убиство, што је у очима каквог скиталице ужас над ужасима, човјеку образваном не може бити ужасније од какве несреће на жељезници. Увјерен сам, да је губитак слободе на више година ужаснији од казне смрћу. Вриједност крива је чисто геористичка, фантастична као лав у средњевјековним Мињенима или медвед на улицама данашњег Берна. Хуманизирање наших казниних завода, уприличјење им људницама, као што се то чини у Америци, много је важнија, захвалнија и лакше постиглива сврха, него укидање смртне казне.

Ернест Волноген мисли о казни смрћу овако: Ја сам за то, да се казна смрћу задржи. Дотле, догод не знамо да одбранимо друштвени мир и поредак од зликоваца, дотле се мора одржати тај једини начин освете према њима. На било да се сумња у то, да казна смрћу може застрашити; било да доживотно ропство изгледа мање страшно од казне смрћу, — дужност би била свакако, да друштво доживотно издржава људе опасне по друштво и који се не могу поправити. Сматрали ми грешника олаким зликовцем или несрећним болесником, по друштвени мир и здравље је паметније да се они униште. Ја бих сматрао за напредак у правосудству, да се кривци ради добитка казне батинама, а они, који учине грјех из болјести, да се казне најстрожије. Дакле: заштитимо здраве, на и оног, кога при-

лике могу да учине опасним, а уништити слабе, болесне, да би смо стали на пут опадању.

Ернест Хекел каже: Ја сам већ више пута изјавио, да казну смрћу не треба укидати. Свако човјечије културно друштво има право на самоодбрану и слободно му је, већ само из тога разлога, учинити грешку нешкодљивим. И јавно мњење је за казну смрћу, кад зликовац из појуде да повремено уништи невин живот. Напошљетку, по мом мишљењу, доживотно затвор је безумнији и гори од смртне казне.

Макс Нордау вели: У својим млађим годинама под утицајем Ломброзовим био сам против смртне казне, али доцније посматрајући живот стекао сам противно уверење. Наравно, при одређивању смртне казне треба бити врло предострожан. Смисле се употријебити само онда, кад стручњаци докажу, да је грешник био потпуно при свјести, кад је извршио злочин, као и онда, када је несумњиво, да се кривац не може поправити. Да се пак казна смрћу посве укине, по мом мишљењу, није још вријеме за то.

Алфонс Кар служи се Бизмарковим ријечима: Да се укине смртна казна? Де, господо убице. Истина је, да смртна казна не застрашава сваког, али појединце ипак задржава да не чине злочин. И кад је, као што вели Виктор Иго, боље ослободити стотину грешника него осудити једног невиног, боље је стотину убица пилотирати, него да убију и једног поштеног човјека.

Свакако је занимљиво, да у добу човјечности има толико присталица смртне казне. Према овима стоје људи, као што су: Толстој, Кармен Силва (румунска краљица), Берта Сутнер, Август Бебел, Херман Бар и други, који су одлично противни казни смрћу.

Из „Magyar Jogélet-a“.

Мисли

Изван нас и независно од нас ништа не постоји.

Лично мишљење преноси се на штедљива човјека и постаје човјечастим мишљењем.

Наша оживљеност је само једно својство нашег даха.

Моје ја је јединствена реалност.

М. Штирнер.

Један од најсигурнијих слубова морала јесте — опасност.

Сириус.

Човјек ваља да се чува мрачних и тужних расположења; јер ако га они спопадне — онда му се свијет јавља онакав, какав јесте.

Један песимист.

Природа има два омилена занимања: она зида, да сруши, и руши, да би сазидала.

Лимпрехт.

Има једна трезвеност, која је особито жалосна: сна, којој није претходно никакав занос.

Фулда.

Несрећа хиљаде њих мање нас дира него несрећа појединаца.

Ниче.

Поуке и савјети

Оца од дивљих јабука

Како је овогодишња берба винограда била врло слаба, то ће се осјетити не само јака оскулица у вину, већ и у чистом винском сирћету (ошту).

Кад нема здравог и чистог винског оца, онда ову потребу може доста подмирити оца направљен од дивљих јабука, којих има по нашим шумама и другим мјестима а које су се ове године и сувише обродиле. Оца од дивљих јабука је врло добар и слободно се може претпоставити разним фабричким есенцијама. Дивље јабуке готово су сазреле, те је ово најбоље вријеме за прављење оца од њих.

Оца се прави на овај врло лак и прост начин:

Прво ваља набавити јабука и премјерити их, па их по том истуцати у каквом суду или ступи — ако за ово нема особених справа — и заједно са својим соком — широм сасути у какав суд, гдје ће превирати. Истучаним јабукама, треба додати обичне хладне воде а најбоље кишнице за половину тежине јабука, па по врх ових метнути какав круг од даске, плетен од лозе или што друго и то притиснути каменом или чиме другим као код туршије или бадњева земља. Суд у коме ће јабуке да превиру, треба оставити гдје на топло мјесто, а још боље у близини какве пећи како би се што прије изазвало врење. Ако је вријеме топло, превирање ће се свршити за краће вријеме, а кад ово буде готово,

онда ваља оца ослободити комина, т. ј. оточати га и метнути у какво буре а најбоље у оно, које је већ држало оца, па га оставити гдје на топлије мјесто, како би се јаче развила киселина и оца потпуно укијелино.

Оца, који се добије на овај начин, изврсно је каквоће, потпуно је здрав и може да подмири свеколику домаћу потребу.

Кратке вијести

Двадесет највећих градова. По најновијој статистици највећи двадесет градова на свијету су ови: Лондон са 7.450.000 становника, Њу-Јорк са 4.500.000 Париз 2.745.000, Чикаго са 2.166.400, Беч са 2.021.000, Петроград са 1.550.000, Филаделфија са 1.533.000, Москва са 1.412.000, Буенос-Аирес са 1.147.000, Калкута са 993.000, Бомбај са 978.000, Бирмингхам са 875.000, Хамбург са 866.000, Глазгов са 860.000, Б. Пешта са 812.000, Ливерпол са 763.000, Каиро са 693.000, Манчестер са 649.000 и Рио де Женеиро са 636.000 становника.

Двије ријеткости. Као што јављају из Индије, Српјема, тамо има двије ријеткости: налази се једна јабука, која сваке године два рода доноси, па и сада; и буњева (туква), којој по величини равне нема: висока је 210 с.м. у пречнику, а широка у пречнику 170 с.м. а тежи 70 к. гр!

Смрт француског авијатичара. И ако врло често смјели авијатичари плаћају животом, ипак остале то ништа не застрашује, нити се плаше за своје животе. Тако је сада настрадао француски авијатичар капетан Матеј. Он је пао са велике висине и на мјесту остао мртав.

Различитости. Бивши португалски краљ бави се у Енглеској. Порт Артур је проглашен за слободну трговачку луку. — У Пекингу заседава уставотворна скупштина. Поручник Махало, један од вође португалских револуционара, одликован је у додјелијена му је стална државна помоћ.

Нови зајам града Беча. Бечка градска општина с додије нови зајам у износу од 150 милиона круна, којим ће се сградити нове народне зграде и експлоатирати електрична снага водопада Енса.

Украдена новчана пошиљка. Национална банка у Бриселу послала је у уторак својој подружници у Антверпену 120.000 франака у једној врећици. Кад је догична врећица стигла у Антверпен, није било више у њој банкнота него простог папир.

Мис Ле Неве — ослобођена. Прекључе се свршила пред поротним лондонским судом расправа против Мис Ле Неве, познате др. Кришча, која је за убиство своје жене осуђен на смрт.

Мис Ле Неве ринешена је оптужбе, да је судјеловала у убиству. Пресуда је изречена након вијећања од циглих 20 минута, те се осуда најповољније примила. Сам лорд, врховни судца, говорио је у прилог оптужене.

Катастрофа у Италији. Пригодом залне катастрофе у јужној Италији погинуло је у свему до 2000 особа. Штета износи 60 милиона лира. Министарско вијеће је закључило на приједлог министра-предсједника Лузатија, да се има одмах исплатити из државне благајне 20 милиона као прва помоћ настрадалима.

Велика провала. У берлинској радњи код драгуљара Бокера учињена је провала. Лопови су на колима одијели из раднице све ствари, па чак и жељезну благајну. Штета је 300.000 круна. Бокера је ударила кап, када је дошао у јутро у радњу и нашао је — празну. Његово је стање без наде.

Јапанска глумица на С. Риједи. Ових данах је глумила у ријечком позоришту „Fenice“ гласовита јапанска уметница Хананка, која је стигла онамо са својом бројном дружином.

„Златарево Злато“ у Есперанту. Као што дознајемо, доскора ће угледати свијет есперантски превод Шеноннога облудљенога дјела „Златарево Злато“. Пре него га је хрватски есперантист, који је познат у есперантском свијету под псеудонимом „Кром“, те је већ стекао многе заслуге на том пољу.

Дневник

Свечани помени. У понедељак, на Лучин дан, био је као на дан смрти у манастирској цркви свечан помен св. Петру, коме су присуствовали од стране Двора Њ. В. Краљ Господар и Краљевић Престолонашљедник, а јуче је био свечан помен Владки Раду, коме је

такође био присутан Њ. В. Краљ Господар.

Њемачки посланик. Г. Пилгирим Балтаци, овдашњи ъемачки посланик, премјештен је са Цетиња, које је напустио данас. Пошто је предао у нарочитој аудијенцији опозивно писмо, у част његову био је свечан ручак у Двору, а синоћ и код Њ. В. Краљевића Нашљедника.

Са забаве. У неђељу у вече била је у Зетском Дому забава, коју је приређивало Прво Црквено Пјевачко Друштво „Његош“, и испала је на опште задовољство. Први, концертни дио забаве изведен је врло лијено. Програм је био биран и изведен тако, да се могло видјети, да ово наше једино пјевачко друштво на Цетињу напредује. Игранка са котилјоном такође је била на своме мјесту и врло отмена публика, која је била на забави, провела је у најбољем расположењу до неко доба ноћи. У соби до сале друштво је сервирало било и бифе, у коме су се уморни играчи одмарали и поткрепљивали закусом и пићем. Од стране Двора на забави је био покровитељ друштва Њ. Кр. Вис. Књаз Петар, који је учествовао и у игранци.

Мио гост. Г. Стеван Ђурчић, директор „Биоградских Повина“, приликом свога бављења у Дубровнику, ради својих породичних послова, увратио је и на Цетиње. Г. Ђурчић ће се на Цетињу задржати још дан-два док обиђе своје многобројне пријатеље и поново ће се повратити у Дубровник. Желимо му што пријатнији боравак у нашој средини!

Трговински уговор. У далматинском сабору посланици су управили питање о склапању трговинског уговора са Црном Гором, нашта је далматински намјесник, овлашћен од бечке владе, одговорио, да су преговори о склапању трговинског уговора с црногорском владом започели још прољетом, али да су прекинати због јубиларних свечаности на Цетињу и да ће се наставити ових дана. Још је нагласио, да је аустриски посланик на Цетињу г. барон Гисл од Гислингена био у Бечу на конференцији ради уговора са Црном Гором и да се на Цетињу повратио с потребним инструкцијама, којима ће се, нада се, задовољити обе стране тако, да ће до уговорног стања доћи у најкраћем времену. Ми са наше стране можемо саопштити, да су преговори о склапању трговинског уговора у велико воде и да ће се брзо привести крају.

Рад у Великом Суду. Према закону о устројству судова од 25. фебруара 1910. г., а сагласно његовом 9. члану Велики Суд подијелио се у два одјелења: кривично и грађанско.

У кривичном одјелењу су: г. г. Лабуд Гојнић, предсједник Великог Суда и чланови: Јанко Дрљевић, Шћено Мартиновић и вршилац дужности члана Петар Пламенац; и

У грађанском одјелењу: Јанко Милић, Љубо Бакић и Павле Вујисић.

Подјела у одјелења извршена је коцком.

Здраво схватање. Велику пажњу обратио је на себе талијански војни часопис „Прејарационе“, који је у једном чланку говорио о аустро-угарском Дреднаутима у Јадранскоме Мору. Изнио је од прилике исте мисли које смо ми исписали у овом листу прије кратког времена. У чланку талијанскога листа вели се, да Аустро-Угарска гради ове убојне бродове најновијег система без сваке сумње противу Италије, јер се не може мислити, да ће их употријебити противу Ру-

Официрско одијело

Израђујем по новом пропису брзо, солидно и са умјереним цијенама. Примам поруџбине и из унутрашњости.

С поштовањем
Јово Бујишић,
кројач на Цетињу.

ОГЛАС

Уписивање у

„Приватну трговачку школу у Подгорици“

која је по одобрењу Кр. Министарства Просвјете и Црквених Послова од 12. октобра 1910. год. бр. 3514 основана, почиње 23. октобра 1910. Уписивање ће вршити г. Јарослав Навратил, директор Подгоричке Банке, а предавања ће се држати у згради државне гимназије.

Подгорица, 19. октобра 1910.

Управа школе.

ПРОГРАМ

Приватне трговачке школе у Подгорици

§ 1.

Задатак је школе, да предавањем стручних предмета пружа трговачком staleжу потребно образовање и припрема кандидате за практикантска мјеста у разним трговачким и индустријским подuzeћима, новчаним заводима и државној финансијској служби.

§ 2.

Приватна трговачка школа траје 2 године (2 курса по 10 мјесеца) а апсолвентима се издаје свједочанство о постигнутом успјеху у појединим предметима.

§ 3.

НАСТАВНИ ПЛАН:

I. курс:

- Српски језик
- Њемачки језик
- Трговачка аритметика
- Трговачко књиговодство
- Трговачка наука

II. курс:

- Српски језик
- Њемачки језик
- Талијански језик
- Трговачко књиговодство и кореспонденције
- Трговачка аритметика

§ 4.

Предавања ће се вршити свакодневно од 6—8 сати по подне и недјељом од 10—12 прије и од 2—4 послје подне.

§ 5.

У приватну трговачку школу може се уписати свако ко је српско најмање 4 разреда основне школе. О примању појединих ученика ријешава управа школе са наставницима.

§ 6.

Сваки ученик дужан је платити при упису 3 перпера уписнине, која ће се употребити за школске потребе и полагаошћу школарину унапруд. Школарина узноси годишње перпера 120.

§ 7.

Школа стоји под врховним надзором Краљ. Министарства Просвјете и Црквених Постова.

ПОТРЕБУЈЕ СЕ

Кувар-ица

што зна добро кувати, а нарочито СРПСКА ЈЕЛА

У службу може ступити одмах. Документа и понуде да пошаље

Цетиње, Cetinje—Montenegro.

Гостиони и кафани

„Црмница“

сије или Србије, или противу усташа у Босни и Херцеговини, ако би се они дигли да стресу наметнути јарам. Лист пита, како се то може довести у хармонију с најновијим изјавама Еренталовим и царевим у пријестониј бесједи?

То је здраво схватање.

Најстарије пјевачко друштво. То је без сумње панчевачко у бившој Војводини. Основано је 1838. године и данас је старо 62. Стоји под председништвом одличнога грађанина госп. Паје Јовановића, који је уједно и пјевач. Хоровођа је госп. Тоналовић, познат и као ваљан компониста.

Музикалија има друштво 1292 пијеса световних и 346 црквених.

Друштво располаже капиталом од 10.112 круна, одакле је уложило за пјевачки дом круна 6532, који има да се сагради кад се напуни потребан капитал. Вриједност архиве износи 3659 круна, а инвентара 1026.

Треба још рећи, да је ово и једно од најбољих пјевачких друштава у Српству, чувено на далеко.

Позориште. Ушљед припрема које се чине за познати комад Максима Горког „На дну живота“, који ће се у недјељу дати, сјутра неће бити представе.

Вријеме. Пошљедних дана настале су силне кише, које никако не престају, те је и вријеме мочарно.

Књижевност

Шест година српског устанка.

Издавак књиге под овим насловом јавили смо. Имамо сад да кажемо и своје мишљење. Ко је највише прочита наћи ће да је овакво врло марљиво средно историске податке и то тако, да се из њих види узрочна веза и тачан хронолошки ред догађаја, који су се често једновремено одигравали. Види се и врло велика савјесност пишчева у оциени прилика и људи. Иако нам је велика дјела вождова и његових војвода тако пластично, да вам се по прочитању чини као да сте ту годину радовања очима гледали. Описа велики људи онда бијаху, велики је нараштај живио и дјела је починио, нама се чини, каква по јунаштву српско племе оних крајева није починило ни до, ни послје Косова.

Писац г. Љ. П. Љубишић заслужио је овим радом захвалност читалаца.

Из књижевна свијета

Политика и књижевност у Француској. У Француској иду често руку под руку политика и књижевност. Чак и познати „краљ електричара“ Пастор, који се иначе бави организовањем радничких штрајкова, нише за позориште, те је недавно предао позоришту „Grand Guignol“ комедију под насловом „Demail“. Споменућемо и бившег министра предсједника Жоржа Клемансоа, који је написао више дивних драма, те Маурисија Бареса, који је аутор драме „Парламентарни дан“. И гласовити политичар Деруде написао је не мање од пет драма, које су давале с великим успјехом. Више бивших министара није сматрало понижењем писати за позориште, тако и, пр. Докрој је написао комедију „Весели Зуав“ а подсекретар у министарству финансија Јохан драму „Jacques Bonhomme“. Сенатор Јулије Гејон аутор је либрета о Марији Стјуарт, сенатор Риве написао је више комедија а сенатор Фабре познавао је на „даскама, које значе свијет“ Јованку од Арка орлеанску дјевицу.

Корисне биљешке

Суве и болесне гране на вољкама. Суве и болесне гране на вољкама не треба никад остављати, јер оне кваре лијеп облик вољкине круне и сметају правилном развијању здравих грана. Њих треба, дакле, уклонити — посејети. За тај посао најподесније је вријеме зима. Сваку суву и болесну грану треба одсјећи до коријена њеног, а пресјек оштрим ножем изглатити и намазати калем воском.

Добар калем-восак. Узми 830 грама чисте јелове или оморикане смоле, 15 гра-

ма црне смоле, 30 грама овчијег лоја, 35 грама просијаног пепела и 90 грама шпирита. Ако је шпирит слаб, мора га узети мало више. Или, узми 735 грама чисте јелове или оморикане смоле, 100 грама црне смоле, 30 грама овчијег лоја, 35 грама у прах стучене и просијане црвене земље („окер“, може се купити) и 100 грама шпирита. Наприје треба у неком суду растопити смоле и лој, па се онда дода пепео или земља и на пошљетку шпирит. Кад будеш досијао шпиритус, сквин суд с ватре, да се шпирит не запали. Прије, но што почнеш досијати шпирит, треба оне претходне састојке добро да измијешаш.

Љубре за пресађивање вољака. Кад се вољке пресађују, а томе послу наступа вријеме сад с јесени, онда се обично на то pazi, да вољке дођу у добру земљу, те се на тај циљ саспе на дно рупе земљом измијешано и добро сагорело буњиште, или добро сагорело стајско љубре; на то дође један слој ситне земље и онда се на то усађује вољка. Бива, да неки међу свјеже стајско љубре на дно рупе — то не ваља, јер ни жиле старијих вољака не смину доћи у додир са свјежим стајским љубретом, а још мање жиле младих вољака. За вољке у опште, најбоље је љубре зрело буњиште (компост), а њега може сваки вољар имати увијек у изобилу.

Натруњене очи. Да се труње из очију очисти, препоручује један признат холандски лекар, да се у натруњено око накапа неколико капи чистог маслиновог уља (вергина). Ово средство сигурно дјејствује те у скоро затим изађу из очију и парзитије ствари, којима су очи натруњене. Исто тако добро дјејствује маслиново уље и при запаљењу очију и болови престану за кратко вријеме, када само врије намажемо уљем.

Мрље од орахових љусака. Познато је, да на рукама остану тачне црне мрље, када се зелени ораси љуште. Многи су тако умрљане руке праши водом, којој су додали нешто солне киселине, или сапуника, или етера, али је све то мало помагало. Сад се препоручује, да се умрљане руке држе на диму од угаљеног сумпора, па онда да се оперу сапуном. *Још је боље средство, да се ораси сасну у кабини и прелију чистом водом, па ораси да се љуште под водом, само треба воду често мијенати, а послје се руке оперу сапуном.*

НАЦИОНАЛНА Наука и проналасци

Једна нова машина. Једна врло добра средство за сушњење уличне прашице, такозвано је „катранисање“, то јест подивање улица једном течносту, која допекли личи на катран. Како се ово подивање у пошљедње вријеме све више употребљује, то је један промћуран Енглез конструисао машину, која при вођењу кроз улицу аутоматски извршује све потребне послове: чисти, разребава, полива поменутом течносту па онда преко ње опет посипа прашицу.

Та машина личи на оне машине за набивање улица, има своју парну машину и велики резервоар за течност. Среда се налазе направе, које упијају уличну прашицу и одводе је у један резервоар, онда долази једна дрљача, која раздрљава улицу, назад се сипа течност у количини, која зависи од брзине вођења, тако да на 1 кв. метар увијек долази иста количина. Напошљетку се покупљена прашина опет расипа по течносту посутој површини.

Нове врсте животиња. У енглеској источној Африци изасланство Вашингтонског природоисног друштва под вођством природњака Хелера наишло је на неке до сад непознате животиње, које припадају реду глодара. Тих животиња има од двије врсте; прва спада у ред обичних мишева а нарочито јој је обилежје реп, који је скоро двапут дужи од цијелог тијела; друга врста спада такође у мишеве и добила је име миш-кртина. Затим је пронађена и једна врста звјерова, који највише личе на лисицу, имају врло велике уши, а дугачки су нешто више од метра и по. Изасланство је пронашло и једну врсту великих жаба на Фиделинимма. Жаба је дугачка 11-3 см.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Хероида

Објављујем, да је под реченим именом изашао из штампне мој умјетнички сјев, те ће се ових дана предати јавности.

Ко жели добити поменуто дјело, има упутиги новац писцу, који обитава на Цетињу. Цијена је сјеву до Митрова дана перпера 2¹ и, као што сам раније објавио. Књијарска цијена перпера 3 (круна, динар).